

КЪМ ВЪПРОСА ЗА БЪЛГАРСКОТО ЕТНИЧЕСКО МАЛЦИНСТВО В ОЛТЕНИЯ, РУМЪНИЯ. ЕЗИКЪТ НА СВИНИЧАНИТЕ КАТО ЕТНОГРАФСКА ГРУПА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД

ДАНИЕЛА АНДРЕЙ

УНИВЕРСИТЕТ В КРАЙОВА, РУМЪНИЯ

dandrei2006@yahoo.com

Населението на с. Свинаца, окръг Мехединци, е българско, тъй като там са запазени българската етническа идентичност и българският диалект от XV в., който има общи черти с говора на Ново село (Видинско). Български, унгарски, сръбски, румънски автори са определяли българската принадлежност на свиничаните или са я отричали въз основа на материалната и духовната им култура, отразени в лексиката, етнонимията, ономастиката и пр. Диалектът притежава старинни и ново-български фонетични особености: редукция на неударените гласни – **а:ъ** (а) (*браз-да*), **е:ъ** (*бóльн*); звукови промени като редовна елизия на **х** (*айдук*), български рефлекс **ь:ъ**, **ър/ръ**, **ъл/лъ**, (*бърдо*, *бръв*, *вълна*, *слънце*), които в този вид са невъзможни за сръбски език, липса на инфинитив и др. Представянето на този материал няма за цел да омаловажи научната стойност на информацията или научната компетентност на предходни автори, чиито трудове представят някои моменти, свързани с историята и езика на българското малцинство в Олтения. Прави се обзор на много богатата и интересна библиография, свързана с тази тема, до голяма степен почти неизвестна за румънските учени, и се подчертава, че езикът и културата на това малцинство все още могат да бъдат обект на изследване.

Ключови думи: етническа група, свиничански българи, старо българско население, диалект, езикови особености

ON THE BULGARIAN ETHNIC MINORITIES IN OLTENIA, ROMANIA. THE LANGUAGE OF THE INHABITANTS OF SVINIȚA AS AN ETHNOGRAPHIC GROUP WITHIN THE BULGARIAN PEOPLE

DANIELA ANDREY

UNIVERSITY OF CRAIOVA, ROMANIA

dandrei2006@yahoo.com

The inhabitants of the Svinița village in Mehedinți County are Bulgarian natives who have preserved their ethnic identity and 15th-century dialect which shares common features with the one spoken in Novo Selo (Vidin). Bulgarian, Hungarian, Serbian and Romanian linguists have proved or, on the contrary, have put into question the Bulgarian origin of the population of Svinița, based on the study of its material and spiritual

culture as reflected in local vocabulary, ethnonymy, onomastics, etc. This dialect represents both old and new grammatical features of Bulgarian, such as: the reduction of unstressed vowels: **а:ъ** (*бразда*), **е:ъ** (*болън*); Bulgarian-specific reflexes **ъ:ъ**, **ър/ръ**, **ъл/ль**, (*бърдо*, *бръв*, *вълна*, *ябълка*) which are impossible to pronounce in Serbian; phonetic changes such as the elision of **h** (*aiduk*); the absence of the infinitive, etc. The presentation of this material is not intended to question the scientific value of previous works and earlier authors' capacity to account for certain aspects of the history and language of the Bulgarian minorities in Oltenia, but rather aims at providing an overview of the abundant bibliography, mostly unknown to Romanian scholars, and at emphasising that the language and culture of this minority may still represent a viable subject for research.

Keywords: ethnic groups, Svinița Bulgarians, Old Bulgarian population, dialects, linguistic features

Всеизвестен факт е, че на север от р. Дунав, на територията на Румъния, съществуват български общности, обединени в отделни села или махали. Голяма част от тях са се формирали в резултат на масови преселения през периода XV–XIX в., когато компактни групи са напускали своите селища, останали под властта на Османската империя, и са се заселвали, също така компактно, на територията на автономните княжества на север от голямата европейска река. Често, особено през XIX в., след обявяването на автономията на Белградския пашалък през 1817 г. и на Сръбското княжество през 1829 г., голяма част от преселниците са се обявявали за сърби, тъй като така са се предпазвали от репресии. Поради това са били наречени „сърби“, както и техните квартали започват да се наричат „сръбски“, което се признава и от съвременни румънски учени: „Това е важен проблем в нашата страна... под името сърби в района на Олтения ние трябва да включим тези народи на юг от Дунава – българи, сърби, македонци, арумъни и др., които са се появили като търговци в източните компании или като занаятчии“ (Țigomnicu, Simion 2015:46).

За съжаление, на българското етническо население, което продължава да живее на румънска територия и да говори все още български език (естествено, става дума за български диалекти със силна румънска интерференция), се обръща все по-малко внимание. А в повечето случаи това население е запазило още своите традиции¹. Част от него се интересува от произхода и корените си, от официалния български език и проявява желание да изучава съвременния български език, защото често пътува до България, има търговски или туристически връзки с българското население.

1. Екстралингвистична информация

Олтения се намира в Южна Румъния и включва окръзите Долж, Горж, Мехединци, Олт и Вълча. Според официалната статистика, въз основа на преброяване на населението през 2011 г., по-голямата част от жителите в областта (91%) е съставена от румънци, а останалата част – от други етнически групи: роми, българи, сърби, чехи, унгарци, германци и др. Според същата статистика българите са 0,004%, или по-точно – в цялата област

Олтения има само 80 етнически българи: в окръг Долж – 65, в окръг Мехединци – 6, в окръг Олт – 5, в окръг Вълча – 4. Според същата статистика населението на с. Свиница (окръг Мехединци) наброява 1132 жители. Очевидно повечето жители се считат за сърби (90%), като малцинството от румънци е 6,5%. За останалата част от населението етническата принадлежност е неизвестна. Такова е съвременното състояние според статистическите данни.

Село Свиница е разположено на самия дунавски бряг, срещу сръбското градче Долни Милановац, недалеч от румънския гр. Оршова. Местоположението на селото способства за постепенната му сърбизация. Същевременно това население е един от малкото резервати на българи, запазили езиковата си принадлежност. Досега се пазят езикови *особености, характерни за средата на XV в., когато техните предци са напуснали българските земи*. Тогава потомци на тимошките българи са се преселили след неуспешния поход на крал Владислав III Варненчик през 1443–1444 г. Според документални данни² свиничанските българи се заселват в бившия български Банат по време на унгарско-полската война с турците, тъй като селищата на християнското българско население са унищожени от османлиите. Българският Банат става после унгарски Банат, а след 1919 г. – сръбски и румънски. Именно тогава започват деформациите в етническото определение на свиничаните, когато редица румънски изследователи на Свиница и на свиничаните определят населението като сръбско. От конфесионална гледна точка повечето жители на селото са православни сърби³ (90,27%) с малцинство от други православни⁴ от 6,49%.

Първото съобщение за свиничаните като българи е направено от банатолога Фригиес Пещи (1878 г.), който отбелязва: „... българите са избягали в Банат: в Свиница, Слатина, Карансебеш, Рекаш, Карашова“ (Pesty Fr. 1884). Тази информация е потвърдена от етнологата Геза Чирбус, който също ги определя с етнонима българи ‘fecete bolgar’ (Czirbusz, Die sudungarischen Bulgaren, 1885, XIII: 39). Същевременно според историческата ойконимия на **Свиница**, направена от Кориолан Сучу, селото съществува с едно и също име на сегашната си територия от XV в.: 1443 г. – **Zinicze**; 1690 г. – **Szyinyicze**; 1774 г. – **Svinica**; 1829 г. – **Szvinicza**; 1829 г. – **Szini-cza**; 1920 г. – **Svinița** (Suciu 1967). Оттогава до края на XX в. в говора са запазени много архаични черти, които недвусмислено свидетелстват за принадлежността му към българските диалекти.

Подобна констатация е налице и в редица публикации от втората половина на XX и началото на XXI в. Сред тях важно място заемат: студията на Д. Косев, В. Паскалева и Вл. Дикулеску за стопанската дейност на българската емиграция в Мунтения и Олтения през XIX в. (Kosev, Paskaleva, Diculescu 1971); монографията на В. Трайков и Н. Жечев, посветена на българската емиграция в Румъния през периода XIV в. – 1876 г. (Трайков, Жечев/Трайков, Zhechev 1986); изследването на Н. Заяков, „Етнодемографският характер на Видинския санджак през XV–XVI в.“ – труд, в който са

посочени имена на селища в Сараджели като *Свинар* и *Булгарин*, характеристични етноними за селищното име Свинаца, регистрирани в османските регистри от 1454 и 1456 г., по-късно изчезнали (Заяков/Zayakov 1981: 118); монографията на Д. Чоботя, който разглежда в исторически план ролята на чипровчани в Олтения (Ceobotea: 1987), изследването на К. Вътъшеску, който също коментира използването на етнонима „сърби“ за означаване на българска етническа принадлежност (Vătăşescu 2005). Между тях е и изследването по медицинска етнография на Олтения на Ш. Ложие, който определя „славяните“ от с. Караула, окръг Долж, като етнически сърби, българи или македонци, тъй като е „много трудно да се различат“ (Laugier 1925). От богатата и разнообразна информация за славянското етническо присъствие на територията на област Олтения възниква много важният въпрос за какво етническо население става дума?

Езикът на населението от с. Свинаца е определящ фактор за етническата му принадлежност. Българската етническа принадлежност се приема или оспорва за различни населени места в Олтения в редица лингвистични проучвания. Е. Петрович издава през 1935 г. труд върху диалектите на славянските малцинства (Petrović E, 1935), а през 1970 г. излиза изследването му върху топонимията на долината Алмаш в Трансилвания (Petrović E, 1970). Кориолан Сучу в своя Исторически речник представя цялата ойконимия на с. Свинаца (Suciū, 1967). В. Веску бърка свиничани с карашовени: „Така например, карашовените или сърбите от Свинаца са дошли в Банат много по-рано от други носители на сръбските говори тук (в Банат – б.а., Д.А.). (V. Vescu 1970: 131–138). Необходимо е да се отбележи, че той интерпретира българското „ъ“, типично за Свинаца, както и африкатата „дз“ (s) като сръбизми. (Vescu 1970: 131–138). М. Томич през 1970 г. защитава дисертация на тема „Сръбският диалект в Свинаца“. Независимо от категоричността на твърдението си за сръбския характер на съответния диалект, той признава, че „при свиничаните има много българско, но и македонско“ (Tomici 1970: 50).

Езикът на българската диаспора в Олтения е предмет на интерес и в публикациите на някои български учени. М. Младенов през 1969 г. издава монография за говора на Ново село, Видинско, в която посочва редица паралели с говора на с. Свинаца в Румъния и оспорва тезата на М. Томич за сръбския характер на свиничанския говор (Младенов/Mladenov 1985: 197–198). През 1993 г. излиза друга книга на същия автор, посветена на българските говори в Румъния (Младенов/Mladenov 1993), в която е отделено специално място на етнонима сърби (sârbi) ‘българи’ в румънския език и в румънската топонимия (Младенов/Mladenov 1985: 25–31). Т. Балкански създава нова дисциплина – ономастична просопография, която е в основата на книгата му „Българите в Румъния. Етнос. Език. Етнонимия. Ономастика. Просопография“ (Балкански/Balkanski 1996). Той публикува няколко статии по конкретни лингвистични проблеми, а през 2010 г. излиза основният му труд за българите от северната страна на Дунав, който е

своеобразна енциклопедия на българското присъствие в съвременните румънски земи (Балкански/Balkanski 2010). Цялостното изследване на диалекта на населението на с. Свинаца беше целта на докторската ми дисертация под ръководството на българския езиковед Тодор Балкански⁵, защитена през 1996. г. и публикувана като монография (Андрей/Andrey 1998).

За съжаление, българските научни изследвания явно са непознати на съвременните румънски учени, които продължават да твърдят, че населението на с. Свинаца е етнически сръбско (Bălosu 2015, Panea 2015: 156): Все пак Н. Паня, макар и косвено, признава българския етнически произход на населението от с. Свинаца: „Те (свиничаните) признават, че се разбират много по-лесно с говорещите македонски език от бившата Югославия, отколкото с много близките съседи, сърбите“ (Panea 2015: 158).

Заради допуснати грешки, или може би спекулации, при определяне на етническия произход много от селищата с изконно българско население се представят като сръбски, както е случаят с населението на с. Свинаца, окръг Мехединци (Олтения). То говори старинен български говор от XV в. Но тъй като днес има тесни търговски, туристически и даже роднински (поради смесени бракове) връзки със сърбите, които са най-близките им съседи, и самото то се определя като сръбско. В съвременната румънска наука е прието, че те са сърби. Но въпреки това, населението не може да приеме произнасянето на Свинаца с **ш** (Швинаца) или с **nj** (Svinjȃta).

2. Лингвистична информация

Към така цитираните изследвания ще добавя част от своите наблюдения:

Някои езикови особености на свиничанския говор, които, без изключение, свидетелстват за принадлежността му към българския език, са напр.:

2.1. Фонетични особености:

2.1.1. Съвременните наследници на основните старобългарски гласни са:

Стб. **Ѣ**: **е** (*бел: бели, место: месте, млеко: млека* и пр.)

Стб. **Ѣ**: **ъ** (*мъст, чува се и муст), ръж, въшлив, дъно и дно, бълг. дъно и диал. дно.*

Стб. **Б**: **ъ** (*лън, бълг. лен, осъм и осем).*

Стб. **Б**: **е** (*лев, левове).*

Стб. **ж**: **у** (*голуб:голуби, зуб; рука:руке).*

Стб. **ж**: **ъ** рядко, (*дъга и дуга, удица и ѓдица*). Рефлексът у на стб. **ж** е познат в крайните северозападни български говори, към които трябва да отнесем и свиничанският. Известно е, че в говора на българите тукани дълго време се е пазел т. нар. разложен назализъм, следи от който са останали в топоними като *Дъмбовица, Дъмбу, Лунка*, и то по аналогия с турцизъм като свин. *съндук*, бълг. *сандък:съндък*, сръб. *сандук*.

Стб. **а**: **е** (*гредà, кнез, месо, месец* и др.)

2.1.2. Фонетичната система на свиничанския говор съдържа шест гласни, каквато е системата и на книжовния български език: **а, ъ, е, и, о, у**, в противовес на сръбската, която съдържа само пет: **а, е, и, о, у**.

Редукцията на неударените гласни е изцяло от източнобългарски тип – **а:ъ** (*барáкa, бра́да, бра́зда*, и др.); **е:ъ** (*болън, вълъц, водъница, ръка*). Следователно свиничанското редуцирано *е* ясно се чува като **ъ**.

Ударението е свободно, както е българското ударение, без друга особеност.

След **ж, ч, ш** в свиничанския говор се наблюдават случаи на преглас на гласна *а* в *е*, подобно на много български говори: *жедън, желим, чебър:чъбър* и др.

2.1.3. Съгласни: свиничанският говор притежава всички съгласни, които характеризират българския език. За разлика от други български говори в Олтения и в Мунтения, в които съгласната **л** е мека във всички позиции под влияние на румънски език, в свиничанския говор тя е твърда: *бел, лъв, делба* и др.

<i>свиничанско</i>	<i>български</i>	<i>сръбски</i>
<i>бел, бела</i>	<i>бел: бял</i>	<i>бео</i>
<i>гол</i>	<i>гол</i>	<i>го</i>
<i>дел</i>	<i>дел: дял</i>	<i>део</i>
<i>здрел, здрело</i>	<i>з(д)рел: зрял</i>	<i>зрео</i>
<i>кисел</i>	<i>кисел</i>	<i>кисео</i>

От това сравнение може да се установи, че българската съгласна **л** не преминава в сръбско интервокално **о**.

Рефлексите на **tj** и **dj** са: **шт, жд** и **т', д'** (*маштя* ‘машеха’, *пещера, надежда, срет'а, свет'а, говед'о, мед'у* : *между, рожден: род'ен*). Свиничанският говор показва развой от **шт, жд** към **т', д'**.

2.1.4. По-характерни звукови промени са:

– Редовна елизия на **х** (*айдук, армоника* и др.);
 – Групи **ър/ръ, ъл/лъ** (*бърдо, бръв, върба, вълна, ябълка, слънце*), които са напълно невъзможни за сръбски език. Позицията на **ър/ръ** в свиничанската реч зависи от броя на съгласните в думата – както е в повечето български говори. За групата **ъл/лъ** важи същото.

– Група **чрь** е напълно запазена в говора на свиничаните и е сигурен показател за българския му характер, независимо от сръбското езиково влияние:

<i>свиничански</i>	<i>български</i>	<i>сръбски</i>
<i>червѐн: чървѐн</i>	<i>червѐн</i>	<i>црвен</i>
<i>червей</i>	<i>червей</i>	<i>црв</i>
<i>чѐрен: чърен</i>	<i>черен</i>	<i>црн</i>

– Йотацията на **е** и **у**, както и в останалите олтенски български говори, е прокарана последователно: *йѐдно, йѐфтино*. Ясно е и влиянието на румънски език **eu: ieu** (*europaen:ieuropaen, Ene:Iene*).

От приведените примери се вижда, че фонетичната система на свиничанския говор като тимошки е запазила старинни характеристики на българския език.

2.2. Морфологични особености

2.2.1. Съществителни имена – род:

<i>свиничански</i>	<i>български</i>	<i>сръбски</i>
<i>тиганя</i>	<i>тиган: тиганя</i>	<i>тиган</i>
<i>повод</i>	<i>повод</i>	<i>повода</i>
<i>псе</i>	<i>псе</i>	<i>пас</i>

2.2.2. Множествено число на съществителните – окончания:

м.р.: **-е** и **-и** (*амбари* и *амбаре*; *буквари* и *букваре*);
-ови, -еви (*без* : *безове*, *бик* : *бикове*, *бужор* : *бужорове*, *свиничан* : *свиничане*);
ж.р.: **-е** (*жена* : *жене*; *битка* : *битке*); **-и** (*вечер* : *вечери*);
ср.р.: **-а** (*брашно* : *брашна*, *блюдо* : *блюда*); **-на** (*име* : *имена*, *семе* : *семемена*);
-та (*буре* : *бурета*, *унуче* : *унучета*).

Бройната форма на съществителните е типично българска.

Отглаголните съществителни се образуват с наставката **-не** и **-ние** (по типичен български словообразователен модел):

<i>свиничански</i>	<i>български</i>	<i>сръбски</i>
<i>беране</i>	<i>бране:берене</i>	<i>бранѐ</i>
<i>беззаконие</i>	<i>беззаконие</i>	<i>беззаконѐ</i>

2.2.3. Прилагателни имена – членни форми

Известно е, че от всички славянски езици само българският притежава задпоставен определителен член. Свиничаните са запазили член **-ен, -на, -но** и **-ни** (за м. и ср.), **-не** (за ж.р.) при прилагателните имена (*добър*: *добриен*, *добрана*, *доброно*, *добрини* и *добрине*; *стар*: *старен*, *старена*,

старено, старени, старене). Свиничанските прилагателни имена образуват по българския аналитичен модел положителна, сравнителна и превзходна степен (*млад: по-млад, най-млад*).

2.2.4. Личното местоимение има формите: *я, ти, он, она, оно, ми, ви, они* (м.р.), *оне* (ж.р.).

<i>свиничански</i>	<i>книжовен български</i>	<i>новоселски</i>	<i>сръбски</i>
<i>я</i>	<i>аз</i>	<i>я</i>	<i>ја</i>
<i>ти</i>	<i>ти</i>	<i>ти</i>	<i>ти</i>
<i>он, она, оно</i>	<i>той, тя, то</i>	<i>он, она, оно</i>	<i>он, она, оно</i>
<i>ми</i>	<i>ние</i>	<i>ми</i>	<i>ми</i>
<i>ви</i>	<i>вие</i>	<i>ви</i>	<i>ви</i>
<i>они, оне</i>	<i>те</i>	<i>они, они</i>	<i>они, оне, она</i>

2.2.5. Особености на числителните: *едън, една, едно, два, две, три, четири, седъм, осъм, единадесът*. Склонение имат само първите четири. Различни форми за род и число имат само числителните 1 и 2. Членуването на числителните е типично българска черта: *първиен/първана, първоно, първини* (*първни: първнийен: първне: първно: първни*).

2.2.6. Особености на глагола. Характерна е липсата на инфинитив. Спрежението на спомагателния глагол *съм* има следния вид: *съм, си, е(йе), смо, сме, су*. Модалните глаголи *от'ем* (наследник на стб. *искам, желая*, запазен и в други български диалекти) и *лам* (не се среща другаде, освен в български език); са представени по следния начин: *отем, отеш, оте, отемо, отете, отю* и *лам, лаш, лаше, лашемо, лашете, лашу* (значението на този глагол е „искам“, „желая“, „трябва“ и се среща в българската реч от Ново село).

2.2.7. Наречието като категория на лексиката и на граматиката е много консервативно. В него до голяма степен се пази етническата същност на езика: *съга: сега, добре и добро* и др.

2.2.8. Междуметната лексика е също такъв старинен пласт на речника, свързан пряко с българския тип паралингвистика: *айде, ѝйс* (за волове), *ах, ъч* (за свиня), *ѝи:хѝи* (за кокошка), *куцу-куцу* (за куче, от румънски).

2.2.9. Предлози. Предложната система на свиничанския говор е старата предложна система на българския тимошки говор: *без* (*Я бил без тебе*), *за* (*За то държим овце*), *на* (*Да ми пойдеш на градина*), *от* (*От пролет се уфатимо да оремо*), *през* (*Рус не ишел през нас*), *у* (*Идем у школу*).

2.3. Словообразователните особености на свиничанската лексика са характерни за българското словообразуване. В нея се откриват повечето български словообразователни формати: **-ъц: -ец** (*врѝбѝц, купец*); **-ка** (*ко-*

билка); **-ица** (ижица); **-уца** (музикуца); **-це** (млекце); **-ит** (клопотит ‘кипящ’); **-ар** (лескар ‘отпуснат’) и др.

2.4. От синтактичните особености интерес представлява употребата на **удвоеното допълнение**, което определя свиничанския говор като български: *И мен ми беше некој време страх; дай ми мене тей буквар.*

2.5. Лексикални особености

Тук представяме някои тематични групи, в които лесно се открива лексиката на българските тимовски говори, на новоселския говор, на олтенските и севернобанатските говори.

свиничански	български	сръбски
• Болести:		
<i>бодеж</i>	<i>бодеж</i>	<i>пробед</i>
<i>болене</i>	<i>болене</i>	<i>бол</i>
• Географска терминология		
<i>бара</i>	<i>бара</i>	<i>бара</i>
<i>белуга</i>	<i>белизна</i>	<i>моруна</i>
<i>барище</i>	<i>барище</i>	<i>мочвара</i>
<i>вър</i>	<i>вър/върх</i>	<i>врх</i>
<i>рът</i>	<i>рът</i>	<i>рт</i>
<i>дупка</i>	<i>дупка</i>	<i>рупа</i>
<i>зелище</i>	<i>зелище</i>	<i>капусище</i>
<i>ладина ‘сянка’</i>	<i>ладина</i>	<i>сенка</i>
<i>чука ‘чука’</i>	<i>чука</i>	<i>брег</i>
• Време		
<i>денеска: денъска</i>	<i>денеска: днеска</i>	<i>данас</i>
<i>летоска</i>	<i>лятоска</i>	<i>летос</i>
<i>пладне</i>	<i>пладне</i>	<i>подне</i>
<i>топлица ‘жега’</i>	<i>топлица</i>	<i>žega, рек</i>
• Дни на седмицата		
<i>понеделник</i>	<i>понеделник</i>	<i>понеделак</i>
<i>торник</i>	<i>торник : вторник</i>	<i>вторак</i>
• Инструменти		
<i>лъжица</i>	<i>лъжица</i>	<i>лажица</i>
<i>ножици</i>	<i>ножици</i>	<i>маказе</i>
<i>огнило</i>	<i>огнило</i>	<i>сецало</i>
• Зоонимна лексика		
<i>заяц</i>	<i>заяц: заец (БЕР/BER I: 587)</i>	<i>зец</i>
<i>зверка ‘диво животно’</i>	<i>зверка (БЕР/BER I: 625)</i>	<i>звер</i>
<i>гусак</i>	<i>гъсак</i>	<i>гусан</i>

<i>квачка</i>	<i>квачка</i>	<i>клоца</i>
<i>киселяча</i>	‘винена мушица’	<i>воћне мушице</i>
<i>мачка</i>	<i>мачка</i>	<i>мачка</i>
<i>пърч:пръч</i>	<i>пръч</i>	<i>арац</i>

Забелязва се, че лексиката, която не отговаря на сръбските думи, е българска, но съществуват и варианти като резултат от междуезиковата интерференция: *биволица*, *веверица* ‘катерица’, *гусеница*, *омида* ‘гъсеница’ (от рум.), *овън*, *овца*, *оса*, *паун*, *скакавец*, *шаран*, *жука* и др.

• **Соматизми**

<i>крак</i>	<i>крак</i>	<i>ногавица</i>
<i>палъц</i>	<i>палец</i>	<i>палац</i>
<i>сърце</i>	<i>сърце</i>	<i>срце</i>
<i>шия</i>	<i>шия</i>	<i>подгушняк</i>

• **Фитонимна лексика**

<i>върба</i>	<i>върба</i>	<i>врба</i>
<i>елхà</i>	<i>елхà</i>	<i>јова</i>
<i>рѣж</i>	<i>рѣж</i>	<i>рж</i>
<i>смокѝня</i>	<i>смокиня</i>	<i>смоква</i>
<i>трестѝка</i>	<i>трестѝка</i>	<i>трска</i>
<i>гергина</i>	<i>гергина</i>	<i>георгина</i>
<i>пелин</i>	<i>пелин</i>	<i>пелен</i>

3. Ономастика

Свиничанската антропонимия има двуименна система от фамилно и лично име. Под влиянието на Австро-Унгария и Румъния редът лично – фамилно име е загубен. В топонимията са консервирани антропоними със стара общобългарска *-ов*, *-ев* форма, тип *Балабанов...*, *Лазарево*; като особености са представени суфиксите: *-ице* (*Дунице*), *-ца* (*Велимирица*), *-ец* (*Трескавец*), *-ит* (*Боришит*); типът „Деривол“ (*Дери коре*, *Дери муда*); типът „Иванова“ (*Йелешева*, *Кукева*); типът „Радина“ (*Котина*); типът „Ивановски“ (*Неделковски*) и др. Данните за топонимията на селото, и по-точно част от имената на местата, са изследвани на терен или са извлечени от селищния регистър в кметството, датиращ от 1873 г.

4. Еортонимията на свиничаните е също тясно свързана с българската, а именно празнуването на Тодоров ден (на свиничански – *Тодор кон*), като обредният колак е с формата на копито. Свети Сава се празнува от всички сърби, но не и от свиничани. Те не празнуват и сръбската „слава“. Пасхата носи българското име Великден, а не сръбското Ускрс.

5. Заключение

От представените примери на всички езикови равнища ясно личи българската принадлежност на запазените от 500 години свиничански говор,

която често е атакувана по различни причини. Според част от изследователите – историци и езиковеди, свиничанският говор има български корени. Друга част от учените, главно румънски или сръбски, налагат мнението, че говорът е сръбския поради близостта до Сърбия, но и често поради други, екстралингвистични подбуди. В подкрепа на последното искам да цитирам моя личен разговор за свиничаните с румънския езиковед Г. Михаила, в който той категорично и очевидно ядосан ми отговори: – *Свиничаните са сърби! Точка! Ние сме решили така!* – А карашовените? – *Те са българи!*... Без никакъв друг коментар от моята страна.

Целта на това кратко представяне на говора на с. Свиница от Олтенския Банат в Румъния е не само да се възстанови истината за етническия произход на неговото население, но и да се предизвика интерес към нови научни изследвания, които несъмнено ще доведат до нови открития. Необходимо е обаче да се спазва коректност при излагането на фактите, да се отчита и обективно да се коментира направеното досега. Защото културното своеобразие дори на едно малко населено място е важно както за страната, към чийто основен етнос принадлежи то, независимо че е извън нейните граници, така и за страната, в която това населено място представя определено етническо малцинство. Още повече че в продължение на много векове голямата европейска река Дунав не е разделяла, а е свързвала етносите, които са живеели от двете ѝ страни.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ Вж. повече при М. Младенов, който е посетил района през 1970 г. (Младенов/Mladenov 1993), и Т. Балкански, който го е посещавал многократно (Балкански/Balkanski 2010: 389–418).

² Заяков, 1981; Трайков и Жечев, 1986: 30–31.

³ Под „православни сърби“ се разбира: източно православни, които спазват Юлианския календар, подобно на Сръбската и Руската източноправославна църква.

⁴ Други православни – източноправославни, спазващи Новоюлианския календар, приет от повечето източноправославни църкви, в т.ч. – и от румънската.

⁵ По този повод бих искала да изкажа сърдечната си благодарност за компетентността и търпението, които Т. Балкански прояви по време на ръководството на няколко докторанти в написването на техните дисертации, сред които и моята.

ЛИТЕРАТУРА

- Андрей 1998: *Андрей, Д.* Свиница и свиничанските българи. Велико Търново.
Балкански 1994: *Балкански, Т.* Карашовените са забравените българи в Северински Банат. – *Македония* № 18, 10 май.
Балкански 1996: *Балкански Т.* Българите в Румъния. Етнос. Език. Етнонимия. Ономастика. Просопография. София.

- Балкански Т. 2010: *Балкански, Т.* Българите и българското от другата страна на Дунав. Велико Търново, с. 235–236.
- Балкански, Андрей 1996: *Балкански, Т., Д. Андрей.* Ойконимът *Свиница*. – *Български език*, №. 4, с. 328–332.
- Заяков Н. 1981: *Заяков, Н.* Етнодемографският характер на Видинския санджак през XV – XVI в. – *Известия на музеите в Северозападна България*, № 5, с.105–128.
- Младенов 1969: *Младенов, М.* Говорът на Ново село, Видинско, София.
- Младенов 1993: *Младенов, М.* Български говори в Румъния, София.
- Стойков 1967: *Стойков, С.* Банатският говор. София.
- Трайков, Жечев 1986: *Трайков, В., Н. Жечев.* Българската емиграция в Румъния, XIV в. – 1876. София.
- Bălosu 2015: *Bălosu C.* Schiță etnografică a minorităților din Oltenia: – *Tipuri de așezare, ocupații, arhitectură, gestionarea spațiilor gospodărești, costumul popular*, Târgoviște, p. 82–94.
- Ceobotea 1987: *Ceobotea, D.* Contribuții documentare privind negustorii chiproviceni din Oltenia, Craiova.
- Kosev, Paskaleva, Diculescu 1971: *Kosev, D., V. Paskaleva, Vl. Diculescu.* Despre situația și activitatea economică a имиграției bulgare în Muntenia și Oltenia în secolul al XIX lea (пână la războiul ruso-turc din 1877–1878). – In: Berza, M., D. Anghelov et al. (ed.) *Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor (sec. XII–XIX): Studii*. București, Editura Academiei RS România: pp. 282–363.
- Laugier 1910: *Laugier, Ch.* Sănătatea în Dolj. Craiova.
- Laugier 1925: *Laugier, Ch.* Contribuțiuni la etnografia medicală.
- Mladenova 2006: *Mladenova, O. M.* 2006. Migration, bilingualism and ethnolinguistics: wagon terminology in the Bulgarian dialects in Romania. – *Revue des études sud-est européennes* 44, pp. 423–447.
- Oancă 1980: *Oancă, T.* Toponimia din câmpia Băleștiului, Craiova.
- Panea 2015: *Panea, N.* Oltenia, schiță antropologică. În loc de concluzii, – *Tipuri de așezare, ocupații, arhitectură, gestionarea spațiilor gospodărești, costumul popular*, Târgoviște, pp.154–160.
- Petrovici 1935: *Petrovici, E.* Studiu de dialectologie slavă meridională, București.
- Petrovici 1970: *Petrovici, E.* Toponime slave din valea Almajului (Banat), Buc, pp. 138–142.
- Pesty Fr. 1884: *Pesty, Fr.* Krassoszoremymegye tortenete, Budapest II, 1884.
- Roman, 1984: *Roman, L.* Așezări de bulgari și alți sud-dunăreni în Țara Românească (1740–1834). – In: *Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor*. Studii. București, 2, pp. 126–143.
- Suciu 1967: *Suciu, C.* Dicționar istoric al localităților, din Transilvania. București, Buc. V. I, II.
- Țircomnicu, Simion 2015: *Țircomnicu, E., F. Simion.* Aspecte istorice și etnologice ale minorităților din Oltenia., Credințe, obiceiuri și tradiții. In: – *Tipuri de așezare, ocupații, arhitectură, gestionarea spațiilor gospodărești, costumul popular*, Târgoviște.
- Tomici 1970: *Tomici M.* Graiul sârbesc din Svinița, București.
- Tomici 1972: *Tomici M.* Makedonski elementi u antroponimiji Sviničana. Makedonski jazyk. Institut za makedonski jazyk, XXIII, Skopje, pp. 271–278.

- Tomici 1984: *Tomici M.* Govor Sviničana. – *Srpski dijalektoški zbornik*, XXX, Beograd, pp. 11–265.
- Vătășescu 2005: *Vătășescu, C.* De nouveau sur l'emploi en roumain de l'ethnonyme sârbi 'serbes' pour désigner les bulgares aussi. – *Linguistique balkanique*, 44, 1–2, pp. 143–152.
- Vescu 1970: *Vescu V.* Observații asupra contactelor lingvistice româno-sârbe în Banat, pp. 131–138.

REFERENCES

- Andrey 1998: *Andrey D.* Svinitsa i svinichanskite balgari. Veliko Tarnovo.
- Balkanski 1994: *Balkanski T.* Karashovenite sa zabravenite balgari v Severinski Banat. – *Makedonia* 18, 10 may.
- Balkanski 1996: *Balkanski, T.* Balgarite v Rumania. Etnos. Ezik. Etonimia. Onomastika. Prosopografia. Sofia.
- Balkanski T. 2010: *Balkanski, T.* Balgarite i balgarskoto ot drugata strana na Dunav. Veliko Tarnovo, s. 235–236.
- Balkanski, Andrey 1996: *Balkanski, T., D. Andrey.* Oykonomat Svinitsa. – *Balgarski ezik*, №. 4, s. 328–332.
- Bălosu 2015: *Bălosu, C.* Schiță etnografică a minorităților din Oltenia: – *Tipuri de așezare, ocupații, arhitectură, gestionarea spațiilor gospodărești, costumul popular*, Târgoviște, p. 82–94.
- Ceobotea 1987: *Ceobotea, D.* Contribuții documentare privind negustorii chiproviceni din Oltenia, Craiova.
- Kosev, Paskaleva, Diculescu 1971: *Kosev, D., V. Paskaleva, Vl. Diculescu.* Despre situația și activitatea economică a imigrației bulgare în Muntenia și Oltenia în secolul al XIX lea (până la războiul ruso-turc din 1877–1878). – In: Berza, M., D. Anghelov et al. (ed.) *Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor (sec. XII–XIX): Studii*. București, Editura Academiei RS România: pp. 282–363.
- Laugier 1910: *Laugier, Ch.* Sănătatea în Dolj. Craiova.
- Laugier 1925: *Laugier, Ch.* Contribuțiuni la etnografia medicală.
- Mladenov 1969: *Mladenov, M.* Govorat na Novo selo, Vidinsko, Sofia.
- Mladenov 1993: *Mladenov, M.* Balgarski govori v Rumania, Sofia.
- Mladenova 2006: *Mladenova, O. M.* 2006. Migration, bilingualism and ethnolinguistics: wagon terminology in the Bulgarian dialects in Romania. – *Revue des études sud-est européennes* 44, pp. 423–447.
- Oancă 1980: *Oancă, T.* Toponimia din câmpia Băleștiului, Craiova.
- Petrovici 1935: *Petrovici, E.* Studiu de dialectologie slavă meridională, București.
- Petrovici 1970: *Petrovici, E.* Toponime slave din valea Almajului (Banat), Buc, pp. 138–142.
- Panea 2015: *Panea, N.* Oltenia, schiță antropologică. În loc de concluzii, – *Tipuri de așezare, ocupații, arhitectură, gestionarea spațiilor gospodărești, costumul popular*, Târgoviște, pp.154–160.
- Pesty Fr. 1884: *Pesty, Fr.* Krassoszoremymegyé tortenete, Budapest II.
- Roman, 1984: *Roman, L.* Așezări de bulgari și alți sud-dunăreni în Țara Românească (1740–1834). – In: *Relații româno-bulgare de-a lungul veacurilor. Studii*. București, 2, pp. 126–143.
- Stoykov 1967: *Stoykov, S.* Banatskiyat govor. Sofia.

- Suciu 1967: *Suciu, C.* Dicționar istoric al localităților, din Transilvania. București, Buc. V. I, II.
- Țîrcomnicu, Simion 2015: *Țîrcomnicu, E., F. Simion.* Aspecte istorice și etnologice ale minorităților din Oltenia., Credințe, obiceiuri și tradiții. In: – *Tipuri de așezare, ocupații, arhitectură, gestionarea spațiilor gospodărești, costumele populare*, Târgoviște.
- Tomici 1970: *Tomici, M.* Graiul sârbesc din Svinița, București.
- Tomici 1972: *Tomici, M.* Makedonski elementi u antroponimiji Sviničana. Makedonski jazyk. Institut za makedonski jazyk, XXIII, Skopje, pp. 271–278.
- Tomici 1984: *Tomici, M.* Govor Sviničana. – *Srpski dijalektoški zbornik*, XXX, Beograd, pp. 11–265.
- Traykov, Zhechev 1986: *Traykov, V., N. Zhechev.* Balgarskata emigratsiya v Rumania, XIV v. – 1876. Sofia.
- Vătășescu 2005: *Vătășescu, C.* De nouveau sur l'emploi en roumain de l'ethnonyme sârbi 'serbes' pour désigner les bulgares aussi. – *Linguistique balkanique*, 44, 1–2, pp. 143–152.
- Vescu 1970: *Vescu, V.* Observații asupra contactelor lingvistice româno-sârbe în Banat, pp. 131–138.
- Zayakov N. 1981: *Zayakov, N.* Etnodemografskiyat karakter na Vidinskiyat sandzhak prez XV–XVI v. – *Izvestiya na muzeite v Severozapadna Bulgaria*, № 5, s.105–128.

✉ *Гл. ас. д-р Даниела Андрей*
Факултет по чужди езици, Катедра по приложни езици
Университет в Крайова, ул. А. И. Куза № 13
Крайова, окръг Долж. Румъния

✉ *Assist. Prof. Daniela Andrei, PhD*
Faculty of Letters, Department of Applied Languages
University of Craiova, 13, A. I. Cuza Street
Craiova, Dolj County, Romania